

Васильковська К.О., Гончаренко І.М., к.е.н., доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Анотація. У статті розкрито сутність та основні форми міжнародних відносин, систематизовано показники, що характеризують розвиток міжнародних економічних відносин, розглянуто місце України в контексті міжнародної співпраці у сфері економіки.

Ключові слова: міжнародні економічні відносини; міжнародна торгівля.

Васильковская К.А., Гончаренко И.Н., к.э.н., доц.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

СУЩНОСТЬ И ГЛАВНЫЕ ФОРМЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. В статье раскрыта сущность и основные формы международных отношений, систематизированы показатели, характеризующие развитие международных экономических отношений, рассмотрено положение Украины в контексте международного сотрудничества в сфере экономики.

Ключевые слова: международные экономические отношения; международная торговля.

Vasylkovska K., Goncharenko I.

Kyiv National University of Technologies and Design

ESSENCE AND MAIN FORMS OF INTERNATIONAL RELATIONS

Abstract. The essence and basic forms of international relations are disclosed in the article, indicators characterizing the development of international economic relations are systematized, the situation of Ukraine in the context of international cooperation in the field of economics is considered.

Keywords: international economic relations; international trade.

Постановка проблеми. Міжнародні економічні відносини є однією з вагомих сфер сучасної економіки, зокрема і для України. Вступ до міжнародних економічних організацій став вагомим кроком для поглиблення міжнародного співробітництва та відкрив для України дорогу на міжнародні ринки. В умовах сьогодення інтеграція України у світове господарство є досить складним процесом та потребує ґрунтовних наукових досліджень, наявності висококваліфікованих спеціалістів, розроблення тактики і стратегії для здійснення системних реформ в Україні і для поліпшення іміджу нашої держави у світі. Зростає вплив і значення міжнародної економіки. Відповідно значно розширюється коло суб'єктів господарської діяльності, безпосередньо задіяних у міжнародних економічних відносинах.

Аналіз останніх досліджень та невирішена частина проблеми. Аналіз сутності глобалізаційних процесів та їх впливу на розвиток світової економіки, форм міжнародних економічних відносин здійснюється у дослідженнях вітчизняних і західних вчених економістів Дж. Стігліца, Дж. Сороса, Дж. Сакса, Г. Даниленко, І. Амеліної [1], Л. Лазебника, Л. Панкової, О. Носика [3], В. Чужикова, також заслуговують на увагу праці науковців А. Голікова, Н. Бахченової [2], М. Головніна, Р. Войтовича, А. Гальчинського, Д. Малашука, В. Романчикова [4], Н. Патики [5], А. Філіпенка [6]. Однак потребує подальшого дослідження питання визначення основних форм міжнародних економічних відносин та систематизації показників, що характеризують розвиток міжнародних економічних відносин.

Мета дослідження. Метою статті є розглянути основні форми міжнародних економічних відносин та дослідити сучасний стан та показники розвитку системи міжнародних економічних відносин.

Результати дослідження. Міжнародні відносини реалізуються через низку форм, кожна з яких є способом їх реалізації, що визначається кількісним складом учасників тих чи інших інтеракцій. Кількісне означення учасників щодо форм міжнародних відносин має значно глибший зміст, ніж на перший погляд видається, оскільки залежно від цього змінюються характер і особливості відносин.

Виокремлюють три форми міжнародних відносин: двосторонні, багатосторонні, колективні:

Двосторонні (білатеральні) відносини є найдавнішою, базовою формою міжнародних відносин, яка поширена і в сучасному світі. Щоб сприйняти відносини як такі, потрібно щонайменше дві сторони.

У двосторонніх інтеракціях учасники міжнародних відносин можуть домінувати, тобто односторонньо впливати (контролювати) один на одного, підтримувати партнерські відносини між собою (взаємодіяти) та конфліктувати.

Багатосторонні (полілатеральні) відносини є формою, яка пов'язана з участю у стосунках декількох, інколи багатьох сторін, які можуть бути пов'язані між собою як безпосередньо, так і через одного з учасників, роль якого в їх множині важливіша, ніж інших. Учасники міжнародних відносин вступають між собою у такі стосунки тоді, коли розв'язання певної проблеми, що становить спільний інтерес, неможливе або утруднене без участі декількох сторін.

Колективні відносини мають найвищий, порівняно з усіма іншими формами, ступінь інтегрованості, оскільки для їх реалізації (що є визначальною формальною ознакою) формується міжсуб'єктний центр, який виконує функції координатора та організатора відносин усередині множини учасників міжнародних відносин.

В даний час міжнародні економічні відносини представляють собою складний комплекс виробничих, торговельних, фінансових, науково-технічних, валютно-кредитних зв'язків між країнами, який дає можливість ефективного використання ресурсів, збільшення світового обсягу товарів і послуг.

Найбільш значущі форми міжнародних економічних відносин такі: міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталів, міжнародна міграція робочої сили, обмін у сфері науки і техніки, а також міжнародні валютно-кредитні відносини.

Історично первинною формою міжнародних економічних відносин була світова торгівля. Міжнародні економічні відносини обслуговують взаємодію національних економік, що входять у світове господарство, і тим самим забезпечують його цілісність.

Предметом міжнародної торгівлі виступають різноманітні товари та послуги, а її суб'єкти функціонують у різних країнах. Ними можуть виступати держави, юридичні та фізичні особи, міждержавні та міжнародні організації.

Сьогодні активна участь країни у світовій торгівлі може надавати їй значних переваг, зокрема, дозволяє ефективніше використовувати наявні в країні ресурси, долучатися до світових досягнень науки й техніки, у більш стислі терміни здійснювати структурну перебудову своєї економіки, а також повніше і різноманітніше задовольняти потреби населення.

Основні показники, що характеризують розвиток МЄВ:

1) залежно від змісту:

- натуральні показники (виражаються у фізичних одиницях; наприклад: кількість виробленої продукції, що виражена у фізичних одиницях (т, кг));

- вартісні показники (обраховуються у грошових одиницях; наприклад: ВВП, НД, ВНП, ВСП тощо);

- кількісні (міграція робочої сили тощо);

- якісні (розвиток і втілення в життя досягнень НТП тощо).

2) залежно від способу одержання:

- абсолютні (статистичні) показники можуть виражатися як у грошових, так і у фізичних одиницях;

- відносні (аналітичні) показники розраховуються на основі абсолютних показників.

3) залежно від рівня дослідження:

- макроекономічні показники відбивають міжнародні економічні зв'язки на державному та наддержавному рівнях. До них належать: чистий експорт, показник руху капіталу, обмінний курс, державний борг, валютні резерви центрального банку тощо;

- мікроекономічні показники характеризують функціональність та ефективність міжнародних зв'язків на рівні первинної ланки господарювання.

До них належать: вартість експорту та імпорту підприємства, швидкість обігу коштів щодо зовнішньо-економічних операцій суб'єкта господар, рівень забезпеченості банківськими кредитами.

Система міжнародних економічних відносин формується на основі інтернаціоналізації продуктивних сил, яка в свою чергу виростає із міжнародного поділу праці. Різні країни по-різному забезпечені економічними ресурсами.

Отже вони мають різні передумови розвитку для різних галузей. Такі умови сприяли виникненню міжнародного поділу праці, який передбачає спеціалізацію окремих країн на виробництві продукції залежно від місцевих умов і можливостей. До таких умов належать: дешеві природні ресурси, спеціалізація виробничих потужностей та трудових ресурсів, науково-технічної бази, зручні транспортні мережі тощо.

Країни, які беруть участь у міжнародному поділі праці, обмінюються продукцією і користуються відповідно дешевшими товарами, ніж якби це були товари, вироблені на місці.

Отже, міжнародний поділ праці здійснюється з метою підвищення ефективності виробництва, економії затрат суспільної праці, раціонального розміщення продуктивних сил.

Сьогодні жодна країна світу не може забезпечити економічно вигідне виробництво всієї номенклатури продукції. Досвід багатьох країн показує, що найефективнішою є концентрація зусиль на створенні спеціалізованих галузей виробництва, органічно вписаних у систему міжнародного поділу праці.

Висновки та пропозиції. Таким чином, сучасні міжнародні економічні відносини інтенсивно розвиваються, трансформуються, змінюють свої географічні пріоритети й усе більш набувають рис єдиної системи, де окремі форми не тільки тісно взаємозалежні, але і взаємообумовлені.

У сучасних умовах тільки активна співпраця в міжнародній торгівлі може вивести країну в число розвинутих, забезпечити гідний рівень життя населення, дати можливість використовувати досягнення науково-технічного прогресу.

Україна як суб'єкт міжнародної співпраці у сфері економіки об'єктивно має досить непогані позиції.

Вона має вигідне для активної участі у світових торговельно-економічних відносинах географічне положення, за рівнем запасів та видобутку сировинних ресурсів входить до числа провідних держав світу.

Їй належить чверть найродючіших чорноземів земної кулі. Високий інтелектуальний та загальноосвітній рівень населення, значний потенціал у високотехнологічних галузях промисловості забезпечують Україні місце у п'ятірці провідних космічних держав світу, дев'ятці країн, що випускають військово-транспортні літаки, а також її належність до світових лідерів експорту зброї та військово-технічних послуг.

Наша країна – власник найпотужніших нафто- та газотранспортних магістралей світу.

Виходячи насамперед із потреби забезпечення національних інтересів наша держава вживає заходів щодо налагодження міжнародного, зокрема економічного, співробітництва. Активну участь бере Україна в роботі Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Міжнародного торговельного центру, Європейської економічної комісії ООН, Багатостороннього агентства з інвестиційних гарантій, Світової організації інтелектуальної власності, Міжнародного агентства з атомної енергії, Програми розвитку ООН, ряду інших органів, фондів, програм та спеціалізованих установ, що входять до складу системи Організації Об'єднаних Націй.

Одночасно слід зазначити необхідність підвищення ефективності міжнародно- і зовнішньоекономічного співробітництва нашої держави.

У нас відсутня орієнтована на сучасні реалії концепція зовнішньої політики держави, що зумовлює спонтанне коливання зовнішньо-економічних пріоритетів України, періодичне протиставлення «східного» та «західного» напрямків економічної стратегії і негативно впливає на стабільність відповідних відносин, викликає сумніви у держав світу стосовно надійності нашої країни як партнера.

Це слід враховувати при організації з боку нашої держави міжнародного економічного співробітництва з іншими державами світу і міжнародними організаціями.

Список використаної літератури

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини / І. В. Амеліна. Т. Л. Попова, С. В. Владимиров. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 256 с.
2. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха; за заг. ред. проф. А. П. Голікова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 403 с.
3. Носик О.М. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.М. Носик. – Х.: НФаУ, 2014. – 128 с.
4. Романчиков В. І. Міжнародні економічні відносини / В. І. Романчиков, І. О. Романенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 256 с.
5. Патика Н. І. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Н. І. Патика, О. В. Мартинюк, Д. Г. Кучеренко. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 560 с.
6. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / А. С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.